

Szerkesztői iroda:
A KIADÓHIVATALBAN,
hová
a lap szellemi részét illető közle-
mények küldendők.

Kiadó hivatal:
WOKAL JÁNOS KÖNYVKERESKEDÉSE,
hová a hirdetések s előfizetések
bérmentesen küldendők.

Kéziratok nem adatnak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelen minden vasár-
napon egy nagy íven.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK
Helyben házhoz hordva, vagy
vidékre postán küldve:
Egész évre 4 frt.
Fél 2 „
Negyed 1 „

HIRDETMÉNYEK DÍJA:
3 hasábos¹ petit sorért, vagy ennek
helyéért 5 kr. Bélyegdíj külön 30 kr.
Nyilttér sora 15 kr.

A megyék szervezése.

Egy hónapja mult, hogy megyénk megállapított szervezési munkálatait. Sietőleg fel is terjesztettek a határozatok — s azok most belügyminiszteri végleges elhatározás alatt állanak. — Alapjában véve bizonyára ki fogják állani a bíráló tüzpróbáját s ha belügyminiszter ő nmltsága éles szeme egy- és másban netalán helyreigazítandót, vagy czélszerűleg módosítandót talál, az kétségkívül a közigazgatás javára és a kellő összhangzat szempontjából fogna történni. — Hogyan is lehetne feltenni más eredményt oly munkálat sorsáról, mely nem a személyi érdekek dédelgetése, nem egyes tisztviselők vagy tisztviselői aspiransok zsebeinek töltögetése végett lett alkotva. Hat szolgabírói járást és aránylag szép fizetéssel ellátott tisztviselői sorozatot hozott javaslatba a miniszteri leirathoz csatolt tájékozás. Ha a helyrajzi fekvés, — megyénk szabálytalan kikerítése — a közigazgatás helyes vitele nem parancsolták volna, egyszerűen 58-ba öntöttük volna a „tájékozást“ — és meg lett volna a „megye szervezés.“ De éppen ezen szempontokból kénytelen volt a megye egy 7-ik szolgabírói állomást szervezni és e czélra aránylagosan levont az egyes tisztviselőktől annyit, a mennyi éppen kellett a szolgabírói hivatal költségeinek fedezésére, melynek szükségét már előbb többször kifejtette felirathat. Nem csak azt kívánta ezzel elérni, — sajátoság helyzetében, — hogy egy félreeső vidék megfelelő administratívában részesülend, hanem közegészségügyi szempontból is helyesnek látta, hogy azon vidék lakossága hatósági szakértői felügyelet alatt legyen. És mégis — azt suttogják — vannak, kik még egy 8-ik sz.-bírói járás alakítására törekednek illetékes helyeken, saját kis családi fészkecskéket ohajtanának rakos-

gadni, és pedig oly módon, melynek az lenne eredménye, hogy Alsó-Fehérmegye ismét egy kivétel lenne az országosan elfogadott rendezési elvek gyakorlati alkalmazásánál. A szolgabírói személyzet s főleg a járási orvosok számának megapasztása által került volna ki a költség, — tehát még a közegészségügyi adminisztratív javulása is áldozatul esnék e tervezők czéljai elérésére. Mind erre az a megjegyzésünk, hogy ily tervezetek létezhetnek, de csak tervezeteknek maradnak. A megye közönségének általános ohaja sokkal nyomatékosabb egyes, indokolhatatlan nézetekkel szemben, melyeket — ha újabb tárgyalásra kerülne a dolog — még sokkal nagyobb többség vetne vissza, mint az április 25-iki gyűlésen. De ily tárgyalásra bizonyára nem fog kerülni a sor; a pusztán személyi előnyök keresésétől távol állott többség indokolt határozatának elvi álláspontja méltatásra találand a döntő helyen — s Alsó-Fehérmegye azon helyzetbe jön, hogy nyugodt megfontolás után méltó választások által tegyen jó szolgálatot a magyar államnak — és saját magának!

Előttünk semmi sem lehet érdektelen, első tekintetre bár mily kiesynységnek tűnjék is fel, mi Enyednek azon emelkedési szép koráról, általán multjáról beszél.

Nagy-Enyeden könyvnyomda már e század elején rendeztetett be és azon kor viszonyaihoz mérten elégséges forgalomnak örvendhetett. A mi szellemi termékek e század elein kezdve 1848. végeig Enyeden, a hazai tudományosság emez egyik székhelyén, létre jöttek, azokat az Enyeden működő nyomda adta át a közforgalomnak. Már csak ez a körülmény is kilátást nyújthatott arra nézve, hogy nálunk egy papírmalom elégséges forgalommal fog birni. De meg a helybeli Bethlen-főtanoda ifjusága, melynek száma a 30- és 40-es években rohamos emelkedésnek indult annyira, hogy pl. 1848. elején, míg az ifjuság feyverfogható része nem aljánotta fel életét és vérért a szentesített magyar alkotmány és a minden oldalról fenyegetett haza védelmére és nem soroztatta be magát az alakuló honvédszázalokba, főleg a szabadságharc folyama alatt magát annyira kitüntetett dícső 11-ik zászlóaljba, — száma jóval meghaladta az 1200-at. Ez egy másik körülmény volt, mely a papírgyár fennállhatását kilátásba helyezte, dacára annak, hogy Felenyeden egy ilyen gyár jól berendezve és felszerelve már működésben volt.

A mi már elbeszélésem tulajdonképeni tárgyát illeti: Kazatsay József és Kazatsay Antal helybeli kereskedő polgárok 1842. márczius 6-án a nagyenyedi nemes reformata elesia kebli tanácsához írásban benyújtott levelökben kéri, hogy nevezett egyház előjárósága engedné át kérelmesek részére, évi taxafizetés mellett, bizonyos idő folyamatra a nevezett egyház kizárólagos tulajdonát képező azon belső telket, mely vagyon „a Nemes ref. enyedi Collegium csere-malmán alól, a felenyedi patak és malomárok jobb partján, mely helynek felső szomszédja a város felől a Székely György lakóháza és telke, alsó pedig a malomárok felső felére a Tót-utca felől lefelé nyuló és többeknek tulajdonát képező szántóföldek.“

Az egyház kebli tanácsa azon hó 7-én tartott gyűlésében kérelmesek kérését beható megvitatás tárgyává tevén, belátja, hogy egy papírgyár itten leendő felállítására „egész városunkra, ecclesiánkra, ezeknek tagjaira nézve nagyon hasznos czél“ és így ezen üdvös czél létrejöttét

Papírgyár Nagy-Enyeden a 40-es években.

Ugy vélem, hogy lapunk olvasóira nézve nem lesz érdektelen, ha röviden elbeszélém azon papírgyár történetét, mely 1842-ben Nagy-Enyeden berendeztetett és működésben volt mindaddig, míg 1849. annyi egyebekkel együtt azt is megsemmisítette.

Maga a tárgy reánk zéve annyiban kiváló érdekel birhat, a mennyiben azon kor mozgalmaira, Enyed forgalmi viszonyaira, sőt műveltségi állapotára is némi világot vet. Aztán meg nekünk, kiknek okmányaink, jegyzőkönyveink 1848. novemberében s főleg 1849. január 9-én megsemmisültek, kötelességünk mindazon dolgokat, melyeket a feledékenységbe merülés moha már-már teljesen elrejtett, a mennyiben módunkban áll, ezen moha alól világosságra hozni s az utókor számára megőrizni.

TÁRCZA.

Ujabb csángó dalok.

(Radó János ur vendégszerető házánál vacsora közben énekelték Kovács József és Györfi Antal székely atyánkfiai, N.-Enyeden máj. 19-én.)

I.

Három dinya van egy soron, mind sárga,
Három szeretőm van nekem, mind árva;
Három közül az egyiknek bújva van,
Három közül azt szeretem legjobban.

II.

Kapu mellett kivirágzott a bükkfa,
Eljött már a piros pünköszt szent napja,
Utaznak a szegény csángó magyarok,
Szemeikből öröm könnyek hullanak.

III.

Megérem még azt az időt valaha,
Nem lesz ez a világ hezzám mostoha,
Rám derül még a boldogság hajnala,
Vidám leszek, mint a mező virága.

IV.

Szép a szép ló, ha szépen felnyergelik,
Szép a szép lány, ha szépen felöltözik;
Mikor megyen a templomba előre,
Az én szívem majd megreped érette.

V.

Az én lovam megérdemli a zabot,
Kétszer kerülte meg Magyarországot,
Harmadszor is megakartá kerülni,
De az nimet nem akarta engedni.

VI.

Egyszer én is kedvemre éltem,
Reménységem boldognak véltem,

De látod-e

Nem számod-e

Szörnyű esetem.

A kit legjobb barátodnak vélsz,

Éjjel-napot véle esszétész:

Vizre viszen,

Csuffá eszen,

Míg eszedre térsz.

A mit mondnak, nem mind igaz az,

A mi fémlik, nem mind arany az,

Ezer közül,

Vagy több közül

Válik egy igaz.

VII.

Kicsi madár nem tud szólni,
Méges könnyen meg tud élni;
Lám én tudok beszélni,
Méges elig tudok élni.

VIII.

Én vagyok a bűnök bátyja,
Kinek szívét bánat járja,
Az én arczám azért sárga,
Mert a szívem bánat járja.

Bánat, bánat, sürrü bánat.

Mert én tebened sétálak.

IX.

Kár volna énnekem a Rajnába vesznem,

Egy kevé' legényért magam elveszteni,

Széles víz a Rajna,

Keskeny palló rajta,

Innen tul indulnék,

Ha bele nem esnék.

X.

Anyám, anyám, édes anyám!

Ne hüljön az átkod réám,

Mert meg vagyok én átkozva,

Az Istentől ostorozva.

XI.

Kiindultam a hazámbul

Bukovina országombul,

Visszanéztem fél utambul

S a szememből könnyű csordul.

Összegyűjtő: Nagy Zsigmond.

Csángó apróságok.

Érdemesnek találtuk ezeket is összegyűjteni, mert közöttük nem egy jellemző vonását találjuk székely véreink sajátoság észjárásának s ezek az apró episodok, melyek a jelenre nézve tán kevés érdekességgel bírnak, — mindannyiok többé-kevésbé ismeretes lévén, — a későbbi évek kutatói előtt még nagyfontosságú adatokká nőhetik ki magokat. Lássunk hát néhányat.

Kevés a kereszt.

Azt kérdi valaki egyik atyánkfától, mért nem hagyja itt fiát az iskolában, itt derék embert nevelnének belőle abban a jó Bethlen-collegiumban.

„Hát, megkövetem alásson, — mondja fejkavarva az aggódó atyafi — én biz' itt es hagynám, de . . .“

„No, mi az a „de“?“

„De a mint végig menék az utcákon, nagyon keves keresztet láték s osztég ném akarnám, hogy a gyermekemet a mi szent vallásunkból kiferesszék.“

Szavait általános derűtség követé.

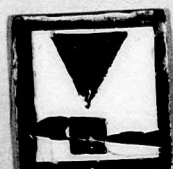
„Na attól ne féljen bácsi, mi itt nem bántjuk senki vallását.“

„Már estálom, én hiszem, a mit látok.“

A jó csángó még nem tudta, hogy nálunk a házi kereszt nem kívül, hanem belül van.

Mi a legmagasab czim?

Egyik atyánkfia találkozik a református papnéval s eleinte egyszerűen per „maga“ kezdé titulálni; mikor aztán megmondják neki, hogy az a papné, egész tisztességtudással így adja meg az illő titulust: „Hát keed a

inkább elősegíteni, mint akadályozni ohajtván, Kazatsay József és Antal vállalkozókkal a következő egyezsége lép:

1. Tartoznak vállalkozók, ugyasint maradákaik évenkénti haszonbért fizetni az egyház tulajdonát képező hely után és pedig 1842. márcz. 7-től kezdve három évek alatt évenként tiz-tiz német forintokat, conventios ezüst pénzben harmincz darab ezüst huszasokból állólag és ezen felül minden esztendőre egy kötés (rizma) elsőb jóságú közönséges írópapirost az ecclesia számára.

2. Etléven ezen egymásután következő három esztendő, vállalkozók tartoznak az 1845-ik esztendő márcz. 7-én az esztendőnkénti tiz renens forint ezüst pénz haszonbér tőkét kétszáz magyar forintokba, ötszáz darab ezüst husz krajczárosokból állólag, a tulajdonos ecclesia pénztárába befizetni, mely tőkepénz kamatja által pótolassék ki azután az esztendőnkénti tiz Rfor. haszonbér, fennmaradván vállalkozók terhére ezután is az egy kötés elsőb jóságú közönséges írópapirost az egyház részére leendő beszolgáltatásnak kötelezettsége.

3. A haszonbérlet ideje 50 évekre terjed és pedig 1842. márczius 7-től 1892. márcz. 7-ig. Etléven pedig ezen 50 esztendő, jogában állandó az egyháznak bérlőket vagy örököseiket a bérleményben továbbra is meghagyni vagy pedig a telken akkor találtató épületeket a törvényesen megállítandó beeső összeg megtérítése mellett saját tulajdonába átvenni. Végül bérlők kötelezik magukat, hogy a papirgyártó akár felállítják, akár nem, akár folytatják és örököseik a papirkészítést, akár nem, az egyezményben kikötött évi fizetendőket az egyház részére kötelesek lesznek pontosan beszolgáltatni.

Ezen egyezés szerződő felek között 1842. márcz. 7-én szabályszerűleg megkötött, aláíratott. Nagyobb hiteltesség okáért aláírta Fehérvári József is, mint nemes Nagy-Enyed város akkori főhadnagya.

A papirgyár épülete azon év folytán felépült és az ezt követő évben működését meg is kezdte. Vállalkozók igen ügyesen berendezték és felszerelték. Az abban gyártott papir a versenyt bármely hazai gyárban készült papirral ki bírta állani. Erős versenyre kelt a Fel-Enyeden Stolberg papirgyárban készült papirral. Üzlete kiterjedt Erdély nevezetesebb városaira, sőt piaza volt a Királyhágón tuli anyaország hirnevesebb városában s a szomszéd Oláhországban is. Az ezen gyárban készült papir tömött, szürkés színű, sokat hasonlít a borgói gyárban készült papirhoz. A kézírás igen szépen megbírja, eredeti színét, erőteljességét ötven évekig terjedő időfolyam alatt mondhatni a maga eredeti állapotában megbírta őrizni. Kétségen kívül nagy nyereség volt Enyedre nézve ezen gyárnak működésben léte. Mert a mellett, hogy a helybeli piaza olesó ár mellett kitűnőnek mondható minőségű papirral láthatta el a fogyasztó közönséget, másfelől Enyedre évenként jelentékeny pénzmennyiséget vont.

Az egyház gondnoka, jegyzője és lelkészei papir tekintetében épen aranyidőket éltek, mert a gyártulajdonosok által az egyház részére évenként pontosan beszolgáltatott egy rizma papirból díj nélkül annyit vehettek

használatukra, a mennyire szükségük volt. — Az enyedi ref. egyházközségnek a negyvenes években készült okmányai az ezen gyárban készült papirra irattak.

Az Enyedet 1849. január havában ért pusztulás alkalmával, igen természetesen, ezen életre való gyárunk is megsemmisült összes készletével, felszerelvényeivel. A vállalkozó Kazatsay testvérek gyárunk elpusztulása következtében 50.000 frtra menő kárt szenvedtek. A rombolók a mennyire ellenségei voltak a papirnak, melyre betűket lehet rakni, ép annyira vonzódtak a vasféléhez. Eme sajtáságos hajlamuknak engedve nagy industriálval készítették még az épület falában találtató kulcsvasakat is, mely körülmény folytán az épület falazata erős rongálást szenvedén, nem volt tovább tartható s 1880. nyarán nagy részben lezúszott. Ma egy kis épület áll az egykor virágzó állapotban levő kis gyártelep főépülete helyén, elszomorítóan tanuskodva az emberi ész és kezek által létrehozott intézmények mulandósága felől.

Igy keletkezett és így ért véget ez az életrevaló vállalat, mely a míg fennállott, Enyednek és vidékének kétségén kívül minden tekintetben csak előnyére szolgált.

Szilágyi Farkas.

Székely testvéreink időzése N.-Enyeden.

Már lapunk mult számában jeleztük volt, hogy szombaton délután az új városház udvarán gyűltek össze székei véreink, hol tiszteletre a városi tanács egy hordó finom bort csapra üttetett, s míg az idősebbek bufejezésül a poharak fenekére tekintének, addig a tűzvérvű fiatalok serényen rugta a tánczot barna zenészeink talp alá való muzsikája mellett. Egy-egy szebb mulatságnak ritkán voltam tanuja életemben: minden arcon az öröm és lelkesedés piruló rózsái virultak, minden szem nemes tűzben égett, minden ajk mosolyra, minden kar ölelésre nyílt. Igazán gyönyörűség volt nézni, hogy mily nemesen tudnak mulatni székei testvéreink. Az öregek, beszédre oldva nyelvöket a bor melege, lebilineselő érdekességével beszéltek eddigi élményeiről, minden szavukból kilátszott örömmük, melyet a mindenütt fellelt igaz magyar vendégszeretet keltett szívükben, s mint magok beszéltek, „olyan jól esik nekik, hogy mindig csak magyarul kell beszélniök, s hogy mindenki megérti az ők nyelvöket.“ Majd felgyultak ajkukon újra a mélabus melodiák, s futtak oly mély érzéssel, annyi meleg bensőséggel, hogy egy pár székei asszony testvéreinknek valóságos könnyzáró omlott szeméből, s bizony magunk se maradtunk hidegen. De elhallgatott az ének, s rázendült a zene, huzzák a jó ropogós csárdást, s ime, a férfiak ifjai rögtön karikába gyűlnek, s tánczra egyenetlik magokat, s csakhamar pattognak az ujjak, csattog a csizmaszár, kopog a boka, reng a föld, hangzik a kurjantás s mindez együtt véve egy nem közönséges harmóniában olvadt össze. Valóban bámulatos szépen lejötték mindenki tánczot, különösen négyen közülök u. m. Lovász Józsi, Molnár Albert, Biró István és Varga

Jóska annyi ügyességgel járták még a tour-tánczokat is, (polkát és estájert) hogy nem egy salon tánczos megirigyelhetné tőlük a correct mozdulatokat. Az új városház udvarra néző erkélyét és a színház ablakait, mekölönben a szomszédos házak folyosóit szorongásig megtöltötték városunk lelkes hölgyei, kik csaknem teljes számmal jelentek meg az ünnepegy fényének és méltóságának emelésére, sőt néhányan közülök a közel négy óra [hoszszáig tartó mulatság vége felé tetteleg is részt vettek véreink mulatságában, nem állhatva ellent székei véreink udvarias és szíves felhívásának, velük együtt tánczra perdültek s járták amegy Isten igazában a legropogósabb csárdásokat, nem kis örömet okozva ez által székei véreinknek, kik büszkeséggel emlegették társaiknak, hogy milyen szép „ifjasszony“ nyalt tánczoltak; de hiszem, hogy hölgyeink magok is nem csekély élvezetet találtak e bravourban, s nem egyhamar fognak találni olyan „hejre“ leányokra, kik ugy megforgassák őket, s sok ideig emlegetik e délutánt.

Este 7 óra után oszlott el a vígadó csoport, távozva kiki saját szállásadó gazdájához, már a mennyiben az uton mások el nem fogták, s vitték magokkal, hogy ők is részesüljenek a csángó dicsőségben. Mert hát erre is volt nem egy eset, ugy hogy némely atyánk — vagy anyánk fia csak kienéz óra felé kerekedett igazi tanjárára.

Másnap reggel még a szakadó zápor sem tudta megakadályozni Czipceznét asszonyt, hogy már 7 óra előtt megne szállattassa tűzokádó, éles torku mozsarait, templomi gyülekezésre hiva ájtatos véreinket. Csakugyan fél nyolczkor kezdetét vette a Minoriták templomában a szent mise, melyet t. Supka helybeli segéd lelkész ur olvasott, s melynek végeztével egy buzditó és lelkesítő beszéd után véreink zászlóját fölszentelte. Ezzel a templomi szertartás véget ért. Mig azonban ott ezek történtek, addig városunknak fáradhatlan, páratlan ügyességű s buzgó gazdája Ince Samu bácsi csodadolgot mivel, az új városház udvarán és termeiben, oly pompás gulyásos húst tállalt fel atyánkfiainak villás reggelire, minőt csak Ádám apánk ehetett a paradicsomban, de ez is csak nőtlen korában, mig maga főzött asszonyok beleavatkozása nélkül. Jutalma nem is maradt el, mert atyánkfiai a folytonos szíves kínálatások következtében oly lelkiismeretes igyekezettel fogyaszták az izletes eledelt, hogy még nézni is tiszta gyönyörűség volt. Az étkezést magától érthetőleg vidám poharzás követte, mi közben székei véreink minden megfogható Meeenásra egy-egy poháráldást mondtak, mit az illetőnek aztán vissza kellett rájuk mondonia. Az étkezés vége felé városunk polgármestere néhány, szivből fakadó, szóval tolmácsolta az örömet, melyet véreink közötti időzése mindnyájunk szívében keltett, de másfelől kifejezést ad a feletti sajnálatának, hogy nem marasztalhatjuk őket örökre körünkben, bár nagyon szeretnők, s városunk és megyénk nagyon sokat nyerne ily romlatlan magyar lakosság letelepedése által. Kéri őket, hogy tartsák meg jó emlékeztükben Nagy-Enyed nemes városát, mely oly igaz szíveséggel fogadta őket bebelébe.

papné asszony, csokolom a kezét.“ — Közöttük a „keed“ szó a legmagasabb titulus, mit valaki kinyerhet.

Már nem házas.

Táncz közben történt. Kérdezzük az egyik ifju férfit, ki annyi tüzzel járta a szilaj tánczot, hogy „házas-e már?“

„Még ezelőtt két héttel a vótam, de már elpotyáltam a házamat.“

„Nem ugy értem, van-e felesége s nem volna-e kedve egy idevaló leányt elvenni?“

„Há' szé' elvenném biz én estálom, csak félek ökeimiktől, met igen hosszú a rokolyájuk.“

Ugy látszik, hogy a csángó előtt a hosszú rokolya nem a legjobb ajánló levél.

Teéns úr.

Még akkor történt, mikor Ince Samu bácsi Felvinczre elibök menvén székei atyánkfiainak, mutatóba egy asszonyt és egy kis fiút hozott magával. — Másnap kora reggel már az ntezan járt drága ragadmányaival s dicsékedett mindenkinek, hogy az első fogás az övé lett. Be is huzoltuk őket mindenfelé. Így az óvodába is, hol ő felségeik arczképei is fel voltak függesztve. A király arczképepe mutatva azt kérdezők Estánkától:

„Hát öcsém, tudod-e, ki ez?“

„Tudam hát“ — felel merészen a fiu.

„Nos ki hát?“

„Hát . . . teéns úr!“ — volt a naiv válasz.

A hol a polgármester is papol.

Mondanom sem kell tán, hogy Gyula-Fehérváron történt még az első csapat átvonulásakor. A csángók akkori vezetője Miklós J. uram a polgármesterhez volt elszállásolva. Beszélgetés közben azt kérdi a polgármester tőle: „Mondja csak barátom, hol volt maga és családja szállva Enyeden?“ — „Hogy hol és melyik táján vótam, biz' isten nem tom, de azt láttam, hogy a kinél vótunk, az szörnyű nagy úr lehetett, épen olyan mint keed.“ „No, no barátom — csitítá a polgármester, ki mindjárt elérté, hogy az a nagy úr megyénk köztiszteletű főispánja lehet, — az sokkal nagyobb ur mint én, mert az egy egész vármegyének parancsol, én meg csak egy vá-

rosnak.“ „Bár is, — felelt egyszerűen M. J. — de azért keed is nagy ur lehet, hogy ennyi embernek papol.“ A papolás alatt a polgármester elfogadó beszédét értette.

A csángó is antiszemita.

Gyula-Fehérvárt a közveasora alkalmával Sáron rózsáinak két specialis szép példánya nagyban traktált egy szép ifju székelet s mintán jól megrendégtelték, megreszközötték azt a merész kérdést, hogy „volt-e zsidó a maguk falujukban?“ „Csupán csak egy vót, az eb anyja, de azt es addig martuk, mig megszökött“ — volt a naiv felelet, mire a hölgyek minden e tárgyú kérdezősködéssel azonnal felhagytak.

Hogyan virágozzék Bukovina?

Egyik csángó szekerére egy elszáradt fenýügaly volt kitűzve, mit megpillantva valaki, ezt kérde: „Mire való az a galy atyafi?“ — „Hát biz' ezt Bukovinából hozom s elviszem az új hazába, elültetem a kertembe, hogy ugy virágozzék az átkozott Bukovinája, melyet elhagyanék, a mint ez a száraz ág kivirít“ — válaszolt keserű humorral a jó csángó.

A csángó-fogás.

Mert hát ilyen is volt nem egy. A kinek nem volt lakásán annyi helye, hogy szekerestől befogadhatott volna egy családot, az elfogta az uton a másét s vitte magával, hogy ő is megvendéghessen közülök vagy egyet. Így tett többek közt Radó János úr is. Ha jól emlékszem, a minoriták két csángó asszonyát (napa és meny) vittük magunkkal és ezeknek két kicsiny gyermekét. Alig ültünk egy negyed óráig vidám beszélgetés közben, a midőn jön a Romeo s hoz két dalias alakú székei férfit, Györfi Antalt és Kovács Józsefet s ez utóbbit én azonnal kiválasztám és hivatalosan kineveztem az én „saját külön csángómmá.“ De meg is érdemelte e kitüntetését. Mind a mostani, mind a korábbi csoportnak ő volt mind testileg, mind szellemileg legkimagaslóbb alakja. Katonaviselt ember. Kiszolgált dragonyos őrmester, ki négy évet töltött a császár szolgálatában s hármat ezekből Czegléd városában élt le. Tud folyékonyan olvasni, írni; bir sok és részletes ismerettel különösen a hazai történelem terén, melynek egyes kiválóbb eseményeit oly aprólékosággal

beszélgeté el előttem, hogy valóban becsülést és dicséretet érdemel érette. Arra a kérdésemre, hogy hol találta mindazt, azt válaszolá, hogy oda Istensegitsbe jártak könyvek, melyeket ő mind elolvasott. — Egy kiváló érdeme, hogy igen szépen énekel, szép erőteljes, érczes bariton hanggal rendelkezik s azt nagyon jól tudja használni. — Tőle tanultam én is a lapunk mai tárczájában közzétett csángó dalokat, melyeket vacsorázás közben énekelgetett. De még olyanokat is, melyekből a többi atyafiak egy hangot sem tudnak, mert ő innen vitte volt ki magával s oly sok év multán is még mindig hibátlanul énekelte el minekünk. — Családi élete is áldásteljes. Van 3 gyermeke, kiknek ketteje iker. Éppen karácson szombatján születtek s ezért a fiu Ádám, a leány Éva nevet nyert.

Csángó és a színész.

Ez is Fehérvárt történt. Nagy érdeklődéssel beszélgetett Thalia egyik borig mosdott papja a sétatéren egy atyánkfiaival, elhalmozta kérdezősködéseivel s midőn már jól kivette részét belőle, bucsura nyujja kezét az atyafinak s nem tud hová lenni bámulatában, midőn látja, hogy a csángó kezét akar csokolni neki, a mely nem várt kitüntetés csak az atyafi illetén köszönése magyarázhatt meg előtte: „A szent Úristen áldja meg keedet tiszteledő uram. Dicsértessék a Jézus Krisztus.“ Az egyszerű ember papista papnak nézte a színészt.

Fehérvárt disz-szinielőadás is volt a csángók tiszteletére. Előadták a „Falu rosszat.“ A hatás nem is maradt el. — „Hogy van az, — kérdi tőlem Lovász F. Fium Rózsira mutatva, — hogy az a fejrénp paraszt létere ójan kényesen beszél, mint egy ifjasszony.“ Nem feleltem rá semmit, gondolám, megköldöm a „Gyulafehérvári Közöny“ színi refuransének. — Ugy a második felvonás vége felé végig nézek az én ájtatosan fűlelt atyámfiainak soraikon. Hát egyik jobbra, másik balra bolyingat fejével. A buzgóság elnyomta őket a fáradtságnak matia. — Egy felvonás után azt kérdez Molnár Albert-től: „Hát öcsém, hogy tetszik a színház.“ „Má estálom, én csak a mondó vagyok, hogy többet ér a cigánymuzsika, mint az a ezifra komédia.“

Nagy Zsigmond.

Polgármester (szilárd) város vaira m körülvev fejezni E nem mo áztunk, aczél az hogy m föld old tól? Ne a városi kat, val ságokat. ban és lajon j volna, k nem jav rendbe indulan A városi t Bethlen városun városház s mind kányt, fejünkre melyet gától é ily felle tők hos E keztek hát, be egész u ablakait nak fele tanár in csu bes F. köszö „eljen“ testvére magukkk V kereső zel foly gálatna Széke A Enyed utjokat, lakosság fiait elk sunk p Mózes, érdeke mi a k dr. Don U derék v hogy j tulajdon jat talu Egy 6 rakásáé linkát, B hogy a ltt várt szolgab férfi ta néhány város k zött be szönete székei város n henőre, válaszo E elértün dott le dicésere Neki is daczára hában kedves A mint a

Polgármesterünk szavait lelkes éljen követé, s Lovász Ferencz (s nem Mihály, mint mult számunkban tévesen nyomatott) pár szóval felelt reá, megköszönve a nemes város vendégszeretét, éltetve a hazát és királyt. Szavaira mindnyájunk ajakáról lelkesült „éljen“ hangzott, s körülvéve atyánkfiait, meleg kézsorításokkal kívántuk kifejezni irántuk igaz szeretetünket.

E közben azonban az ég csatornái bezárultak, s ha nem mosolygott is ránk felhőtlen ég melegen, de nem is áztunk, s mi kell ennél több ott, hol pezsg a jó kedv, aczél az izom, üde az egészség, s szól a vidám zene arra, hogy megpróbáljunk, valyon elég szilárdak-e még a vén föld oldalbordái s nam törnek-e be egy pár szilaj rugástól? Nem esoda hát, ha ifjabb véreinket ismét ott látjuk a városház udvarán, karikába gyűlve, s próbálgatva lábait, valyon tegnap este óta nem vesztették-e el hajlékonyságukat. Dehogyan vesztették! Söt nyertek rugékonyságban és erőben. Ismét annyi kedvel, oly vidám szilajon jártak a tánczokat, mint tegnap délután. S rugták volna, ki tudja meddig, ha az előhaladó idő sietést nem jával, miért is kiki eltávozott, hogy szekerét s lovát rendbe hozva, a városházterre hajtsan, honnan a menet indulandó volt Tövis felé.

A mig azonban ők készültek, a rendező bizottság, a városi tanács, a megye főtisztviselői, a honvéd tisztikar, a Bethlen főtanoda tanárai, a polg. fiuiskola tanítói s városunk intelligenciájának több más kitünőségei az új városház dísztermében barátságos villás reggelihez ültek, s mindnyájan oly jó étvágygyal fogyaszták a kitünő tokányt, hogy — tudom nem egy házi asszony mondott fejünkre anathemat kárba ment izletes ebédje miatt, melyet férje ura alig — vagy éppen meg se kóstolt. Magától értetődik „hogy a hol ennyi okos ember van együtt, ily fellelkesült kedélyhangulatban, onnan a pohár köszöntők hosszú sora sem hiányozhatott.“

Ez alatt azonban atyánkfiai lassanként mind felgyülekeztek s szekereikkel utra készen állottak. Megindultunk hát, beláthatlan tömegtől kísértve a város végeig, s az egész uton zengett a zene, harsogott az éljen, s a házak ablakaiból rózsá arezu hölgyek fehér kendőket lobogtatának felénk. A város végén Fogarasi Albert főiskolai s tanár intézett melegen ártérzt és kitünően rögtönzött busu beszédet székely véreinkhez, mire vezetőjük Lovász F. köszönőleg felelt. Mindkét beszédet szívből fakadó riadó „éljen“ kiáltás követé, s az utolsó elhangzása után székely testvéreink megindultak vándor utjukra Tövis felé, vivén magunkkal tenger jó kívánságot, s kedves emlékeket.

Vezesse az ég továbbra is szerencsésen őket hazát kereső utjukban, s ne engedje, hogy ők, a kik téjjel-mézzel folyó Kanaánt kerestek, Egyiptomnak földére, a szolgálathat házába jussanak.

Székely testvéreink utja Nagy-Enyedről Gyula-Fehérvárig.

— Külön tudósítónktól. —

A „kakas dombon“ végső „Isten-hozzádot“ mondva Enyed városának, székely véreink folytatták tovább vándor utjukat, s a kedvezőtlen időjárás daczára is Enyed lelkes lakossága közül számosan vállalkoztak arra, hogy atyánkfiait elkísérjék, többek között megyénk főjegyzője, városunk polgármestere, Vajna Károly, Inceze Samu és Veress Mózes, az adófelügyelőség két jeles tisztviselője, a „Közérdek“ tudósítója, a Bethlen-főtanoda egyik tanára, és mi a kíséret fényét nem kevésse emelte, lelkes urhölgyek: dr. Donogány Jakabné, Sikorszky Jánosné és kedves leánya.

Utunkat a permetező esőben folytattuk kikérdegetve derék véreinket. Így többek között elbeszélte Kovács J., hogy jártak ők ki Moldovába ayáron munkára, úgy hogy tulajdonképpen csak a téli hónapokat töltötték otthon, saját falujokban. Leginkább mezei munkával foglalkoztak. Egy 6 holdas rét lekasalásáért, begyűjtése és asztagba rakásáért kaptak átlag 20 frt készpénzt, ezen kívül pálinkát, turót és törökbuza lisztet.

Beszélgés közben egyszer csak azt vesszük észre, hogy a menet megállt. Elérkeztünk a „ezifra fogadóhoz.“ Itt várt már reánk a tövisi köldöttség, élén Molnár Samu szolgabíró és Molnár József jegyzővel. A mint véreink férfi tagjai elé gyülekeztek, Török Bertalan m. főjegyző néhány szívből fakadó szóval átadta vendégeinket Tövis város küldötteinek, mire Molnár Samu ügyesen rögtönzött beszédben előbb megyénk főjegyzőjének mondott köszönetet, a miért ez a kíséret szerepére vállalkozott, majd székely véreink felé fordulva, üdvözlé őket Tövis mezőváros nevében, mint testvéreket s meghívta őket rövid pihenőre. Székelyeink nevében vezetőjük Lovász Ferencz válaszolt.

Ezután a menet ismét folytatta útját s rövid időn elértek a község végehez, hol Csató Ferencz plebános mondott lelkes üdvözlő beszédet, mely mult alkalommal is dicsérettel kiemelt jeles beszédének méltó párját képezte. Neki is Lovász F. válaszolt. A fogadtatásra a szakadó eső daczára Tövis város lakosságának nagy része ünnepi ruhában gyűlt ki, s a bevonulás alkalmával az ablakokat kedves női fejek ékesíték.

A város piacára érve, a szekerek akként állítottak fel, mint a megelőző alkalommal, s egyszersmind rögtön meg-

is kezdetett a széna és zab kiosztása. Véreink a piaci fogadóban vendéglétek meg, még pedig, mint magok is mondták, igen jó ízű ételek és italokkal.

Az Enyedről kíséretképen érkezett urhölgyek és az urak egy része, valamint Lovász Ferencz és családja Molnár Samu, a másik része Molnár József vendégszeretét élvezte.

A t. szolgabíró ur ebédjén a házi gazda emelte az első poharat szokott jeles humorával s azon a proposból indulva ki, hogy Richelieu, a híres francia kancellár, midőn valaki őt „kocsis“-nak nevezé, azt mondá: „Igen, az vagyok, de Franciaország kocsisa.“ — Élteté székely véreink ily értelemben vett kocsisát, Lovász Ferenczet. Utánna Radó János emelt poharat a nagyenyedi közigazgatási járás derék „kocsissáért“ Molnár Samu szolgabíróért. Csató Ferencz plebános szerint a kocsis csak úgy ér valamit, ha vannak utazók, a kiket szállítson. Ennél fogva azon utazókra emeli poharát, kik az idő kellemetlenségével daczolva, eljöttek ez utra, hogy jelenlétük által székely véreink örömet és lelkesedését fokozzák. Élteti az enyedi hölgyeket és urakat. Ezen kívül volt még, ki tudja hány köszöntő, ime azonban követ jö, ki illő alázattal jelenti, hogy „estálom aláson, indulóba vagyunk.“ Nosza, hamar, bomlik az asztal, és pár perc alatt az utra készen álló székelyeknél valánk, kiknek zászlójára Molnár Olympia k. a. egy gyöngyvirágból saját maga által font, nemzeti és piros szín szalaggal díszített gyönyörű koszorút kötött fel.

A készülődés nem sokáig tartott, s csakhamar utnak indultak véreink. Az enyedi kísérek közül a rosz idő daczára velők voltak Török Bertalan, Fogarasi Albert és Tövisről Molnár S. szgabíró, Inceze Samu és s sorok írója.

Vajasdíg semmi nevezetesebb epizód nem történt velünk. Itt a vajasdi ev. ref. tanító Jakab Sándor ur megállítá véreinket, s által adá vezetőjüknek azon pénzüsszeget, melyet a pünköszt legatus gyűjtött számukra, s melynek kimutatása lapunk „ujdonság“ rovatában olvasható. Innen én, Samu bácsival és külön csángómmal Kovács Jóskaival előhajtottunk Fehérvárra, hol a prateri vendéglőben találtam már a gyulafehérvári kitünőségeket, élőkön Novák Ferencz polgármester és Rejőd városi tanácsossal. Élénk beszélgetésbe merültünk, illetőleg beszélgették a mutatoba hozott specialis szép példány csángót, Kovács Józsefet. Fél óra mulva megérkeztek székely véreink is.

Az első fogadtatás az Ompoly hidjánál volt, hol Török Bertalan Alsó-Fehérmegye nevében átadva véreinket Gyula-Fehérvár sz. k. város közönségének, Rejőd városi tanácsos tartott talpraesett, magvas s minden ízében sikerült üdvözlő beszédet.

A második fogadtatás a város végén volt, hol a fehérvári intelligencia, a polgárság beláthatatlan tömege, a teljes díszben kivonult tüzoltói zenekar, élén irigylet nagyságu és dalias tambourjokkal. A tüzoltói zenekar a hymnust játszotta, melynek elhangzása után Novák polgármester mondott szíves „Isten hozott“-at véreinknek, biztositván őket az egész város lakosságának osztatlan rokonszenvérről. Beszédét hatalmas „éljen“ követé. Lovász F. válasza után a menet megindult élén a tüzoltók zenekarával, mely különböző indulókat játszott. A megállapodás a tüzoltói őrtanya előtt történt, hol minden szekeresnek széna- és zabbeli illetménye is kiadatott. Itt bucsuzott el tőlük Török m. főjegyzője, áldást kívánva nehéz utjukra, mire Novák polgármester felelt, köszönve a m. főjegyző és társai buzgalmát, melylyel derék vendégeinket elkísérték és átadták. — Este a sétatéri kiokszban közvacsora volt, melyre röviden csak azt jegyezzük meg, hogy nemesak sokkal jobban volt rendezve, mint az első alkalommal, hanem elejétől fogva meg volt az a jóleső, valódi szíves látás, a mi vándorainknak jobban esik minden pástétomnál és tokajnál. Meg kell említenünk Novák F. lelkes felköszöntőjét, Ávéd Jákó, dr. Tódor, Fogarasi Albert s közkívánatra Inceze Samu bácsi toastjait.

Vacsora után a szomszéd teremben székely véreink tiszteletükre és részükre szabad bemenettel díszelőadás tartott, színre hozatván a „Falu rossza“, mely elég összevágó volt, különös kiemelést érdemel Gonosz Pista személyesítője.

Remélve, hogy ennyi tudósítás által nem teszem ki magam a ledorongoltatás veszélyének, még azt kívánom megjegyezni, hogy Gyula-Fehérvár igazi intelligenciája ez alkalommal is igen szépen buzgólkodott véreink fogadtatása érdekében, ellátván őket pénzzel s más egyéb jóval.

N. Zs.

LEVELEZÉS.

Alvincz, 1883. május hó 23.

Az alsó-fehérmegyei róm. kath. tanítók f. évi első rendes gyűléseket 1883. május 17-én M.-Igenben tarták meg.

Isteni tisztelet után elnök főt. Vesely Károly ur a gyűlést megnyitván, felhívja Székely Lehel jegyzőt a mult rendes közgyűlésen felvett jegyzőkönyv felolvasására. Ezután Barabás Gergely olvassa a f. év január 4-én tartott rendkívüli közgyűlés jegyzőkönyvét, mely rendkívüli gyűlés tartását a leköszönt s eltávozott, e új elnök

választás tette szükségessé. Mindkét jegyzőkönyv észrevétel nélkül hitelesitetett.

Smotzer Lajos tövisi róm. cath. tanító mintatantást tartott az első osztálynak a „Beszéd és ért. gyakorlatból“ ismertetvén a szelid állatokat. Nagy Antal magyari róm. cath. tanító tanítása következett a „magyar nyelvből,“ tárgyalván a helyhatározókat. Mindkét tanítás felől kimondja a kör annak sikerültét.

Veszely Károly elnök Sokrates tanmodorában felolvasva tárgyalja „A farangáló Jancsi“ című olvasmányt. A felolvasó megéjlengetett.

Tudomásul vétetett a n.-szebeni róm. cath. egylet átirata, melyben felsőbb helyen kéri, hogy az erd. róm. cath. tanítók árvái részesüljenek első sorban az ugynevezett „Teréz“-féle alapítványból.

Az országos tanítói gyűlésre képviselőül Smotzer Lajos tövisi tanító választatott meg titkos szavazat utját Megjegyzem, hogy azon tanítók, kik az alsó-fehérmegyei általános tanítói testületnek tagjai, nem szavaztak.

Apáthi Miklós indítványára, hogy az alsó-fehérmegyei róm. cath. tanítók köre címét elhagyva, lépjen be a megyei tantestületbe — megtartva tisztviselőit — mint fiok kör: határozatilag kimondottat, hogy a kör továbbra is fenntartja címét és jellegét, s mint testület nem lép be, hanem tagjai mint egyesek beléphetnek; mire Apáthi Miklós, Hermann Róza, Székely Lehel, Péterfy Árpád és Botos Dénes, mint a kik már a megyei tantestületnek részben kötelezett tagjai, az alsó-fehérmegyei róm. cath. tanítók önképző köréből — hol többé már szavazati joggal nem bírnak — ki lépéseket bejelentik, mit a kör sajnálattal vesz tudomásul, s nevezetteknek tevékenységökért jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

A második rendes közgyűlés helye Tövis, ideje folyó évi október 4-e.

A délelőtt 9 óratól délután 1-ig tartott gyűlés a fentiek elhatározása után véget ért, s a tagok két részre oszolván, egyik része — vallási különbség nélkül, tiszteletes Nagy Károly ev. ref., másik része főtiszt. Sánta János róm. kath. igeni lelkész urak vendégszerető asztalához siettek, a hol is a kedélyes multság késő délután ért véget.

A gyűlésen egy pár lelkes tanügybarátot is láttam, tiszt. Nagy Károly, tek. Lukácsy Viktor és Gyedy József urak személyében, kiket a tanügy érdekében is az isten éltsen!

R. I.

Abrudbánya, 1883. május 5.

Ezelőtt mintegy 5 évvel köztisztületben és szerzetben álló ref. lelkész Molnár Albert ur buzgó fáradozása és kezdeményezése folytán alakult kis városunkban a „polgári olvasó és társalgó egylet,“ s hogy ezen egylet alakulása mennyire üdvös volt e város lelkes polgárainak ugy anyagi, valamint szellemi fejlődésére, azt nem fejtegetem, mert az édes mindnyájunk előtt ismeretes; így tehát csak röviden ezen nemesre s jóra törekvő egyletnek folyó hó 15-én tartott rendes évi közgyűléséről akarom a t. olvasót tudatni.

Ugyanis elnök Molnár Albert ur üdvözlőlvén a szép számmal egybegyűlt tagokat, a közgyűlést megnyitván, a következő évi jelentést terjeszti elő:

Az egyletnek volt a mult 1882—83-ik évben rendes tagja 66, vidéki és fiatal tagja 13, s így összesen 79; ezen tagoktól befizetett tagsági díjban 166 frt. továbbá két izben rendezett mulatságból bejött 149 frt 50 kr, s így az egyletnek összes herétele volt 315 frt 50 kr, melyből kiadás volt 393 frt 63 kr, tehát a bevételnél több 87 frt 13 krral, a minek fedezésére szolgál a mult 1882—83-ik évből hátra maradt 117 frt tagsági díj, és régi 211 frt, mely összesen 328 frt, s így ebből levonva a mult évi többlet kiadást 78 forint 13 krt, marad az egyletnek pénz vagyona 249 frt 87 kr. Könyvtári állás különböző regényekben 565 kötet.

A közgyűlés ezen elnöki jelentést örvendetes tudomásul vévén, az összes tisztviselő karnak buzgó fáradozásáikért jegyzőkönyvi köszönetet szavazott.

Ezek után elnök felhívja a közgyűlést, hogy új tisztviselőit válassza meg; minek utána a közgyűlés biztos kezekben látja az egylet vezetését letéve, egyhangulag elnöknek Molnár Albert, jegyzőnek Székely Albert, pénztárnoknak Székely István és könyvtárnoknak Miski József urakat válassza meg. Választmányi tagokká pedig Diószeghy Lajos, Rákosi István, Miski Sámuel, Ferenczi Mihály, Siró Sámuel és Képes László urakat; póttagokká Szabó György és Csekme János urakat, kik a bizalmat megköszönvén, a közgyűlés szokot rendben, éltetve az elnököt, feloszlott.

Abrudi.

n. c. úrnak Gyula-Fehérvárt.

Szeretett édes atyám halála akadályozott, hogy önnök a „Gyulafehérvári Közlöny“ május 10-iki számában foglalt sajnálatos kifakadásaira hamarabb — és kellő mértékkel — válaszoljak. Midőn tehát kijelentem, hogy Gyula-Fehérvár szab. kir. város lelkes közönségét és annak derék vezetőit egy való tény egyszerű felemelésével sérteni nem akartam, — tudatom önnel, hogy nem követve azon elvet, „milyen a mosdó, olyan a törülköző“: — rá-

szórt goromba vádjait egyszerűen visszautasítom s egyszerűen sajnálatomat fejezem ki a felett, hogy egy nagy tekintélyű testület tagja egy önmagáról szóló szegénységi bizonyítványt aláírni és kinyomatni képes lehetett. Nagy-Enyed, 1888. május 24.

Nagy Zsigmond.

IRODALOM.

Grimm Gusztáv budapesti könyvkiadótól a következő című vállalat 1-ső füzetét kaptuk: „Levélszerinti oktatás a francia nyelv tanulására Toussaint-Langenscheidt tanmódszere alapján. Az eredeti 30-ik kiadása után írta Sz. Nagy Sándor.” — Ez alkalommal a szép francia nyelvet tanulni vágyóknak oly mű nyújtatik, mely e nemből páratlanul áll az irodalomban és a melynek létrehozásáért úgy a kiadó, mint az átdolgozó az elismerést valóban megérdemlik. — E mű nem halmozza el a tanulót a könyv nélkül való tanulás száraz, szellemtelen munkájával; e tekintetben csak a legszükségesebbre szorítkozik, ellenben alapos értelmességgel magyarázza meg a francia nyelvtanunk minden egyes szabályát és a nyelv minden sajátját. A nyelvtani szabályok meghatározása világos, értelmes és könnyű, a kiejtés jelölése helyes és biztos; a társalgásra számtalan alkalmas. Következésképp e tanmód szerint a felüött tanuló egyedül, tanító segélye nélkül megtanulhatja e műből alaposan a nyelvet, elsajátíthatja a helyes kiejtést és a hibátlan folyékony beszédet. — A magyar kiadás kitűnik még ölesőségével is, amennyiben dacára a szerfelett költséges kiállításnak, levelenként csak 30 krba kerül, míg az eredeti német kiadás ára 60 kr. Valóban öleső ár, ha tekintetbe vesszük, hogy ezen levelekből, tanító és minden más segéd-eszköz nélkül, a francia nyelv tökéletesen megtanulható. Az egész mű kéthetenként megjelenő, mintegy 40 levélből fog állani. — 30 kr beküldése mellett az első levelet bármely könyvkereskedés megküldi bérmentesen kereszt-kötés alatt postán is. — Megrendelhető Nagy-Enyeden Wokál János könyvársánál.

Új magyar könyvek, melyek Wokál János könyvársánál Nagy-Enyeden kaphatók: 1. Gr. Zichy Jenő „A munkás kérdéséről.” Ára 20 kr. 2. „A társadalmi önségély.” Dícsőörleg kitüntetett pályamű. Irta A. Zachar Gyula. 80 kr. 3. „A XVI. század magyar lírai költszete.” Irta Kardos Albert. 80 kr. 4. „A vasuti távirat.” Irta Lehr Benő. 1. rész. 1 frt 75 kr. — 5. Beniczky Bajza Lenke „Tévesztett utak.” Regény két kötetben. 2 frt. — 6. Alár költői beszély hét énekben. Irta gr. Zichy Géza. Ára 1 forint 20 kr. 7. Ovidius „A szerelem művésze.” Fordította Szana Tamás. 1 frt 40 kr. 8. Reviczky Gyula „Ifjuságom 1874—1883. Első szerelem. Emma. Perdita. Változatok.” Ára 1 frt 40 kr. 9. „Egy élet tavaszából.” Költemények Kadocsa Elektől. 1 frt 20 kr. 10. Összevissza. — Beszély- és rajzgyűjtemény. Irta Rózsaági Antal. Ára 1 frt 80 kr. 11. Bodon József „Az életből.” Elbeszélések. 1 frt 60 kr. 12. Mark Twain „Koldus és királyfi.” Elbeszélések minden korbeli ftalak számára. Fordította Fáy J. Béla. Ára 2 frt 40 kr.

VEGYES HIREK.

— A magyar színész-egylethez Budapesten központi igazgatóvá történt megválasztásom folytán kérdésessé lett, hogy megy-e társulatom Enyedre és mikor? Ezt néhány nap mulva tudatom, s addig is szives türelmet kérve vagyok a t. közönségnek mély tisztelője, Bényei István, színigazgató.

— A városi képviselőkgyűlés folyó május 28-án délután 5 órakor előérkezlet fog tartatni a városház ültermben, mely rendes közgyűlés tárgyai lesznek: 1. Belügyminiszter ut 6 mltga f. évi 9955. sz. a. magas rendelete a köztisztviselők minősítéséről szóló 1883. évi I. t. czikk kihirdetéséről. 2. Horváth Gyula kolozsvári építész kérése az új városház építésénél szenvedett károsodása méltányos kárpótoltatása iránt. — 3. Előterjesztés a városi I. számú vendéglő berbeadásáról. — 4. Előterjesztés egy a Bükkös erdőre vezető utnyítás tárgyában. — 5. Előterjesztés a belső erők körilésnévelése és e tavaszon eszközölt erődtésokról. — 6. Vint Alajos városi polgar kérése 250 frt kölcsön megnyerése tárgyában. — 7. Tanács jelentése arról, hogy dr. Magyarai Károly m. főorvos van a Várad-könyvtár részére 79 kötet értékes orvosi könyvet ajánlkozott. — 8. Barath János segélykése. — 9. Czeiler János első rendőrbiztos állásáról való lemondása és nyugdíjaztatása iránti kérése. 10. Indítványok. — 11. Elnöki előterjesztések.

— Az iparos tanulók vizsgálatai vasárnap (május 27.) délután 2 órakor kezdődnek a leányiskola helyiségében. Az érdeklődő közönséget, különösen az ipartársulatok elnökeit és mestereket szivesen felhívjuk a vizsgálatokon megjeleneni.

— Csángó testvéreink második csoportja — alvinczi levelezők tudósítása szerint — Lovász Ferencz vezetése alatt f. hó 21-én délben érkezett meg Alvinczre a legnagyobb esőben. A határszélég Csóka Antal s. szolgabíró ment eléjük, a város végén az alvinczi önkéntes tűzoltó-egylet saját zenekarával fogadta, s a zene hangjai mellett vonultak a helység háza előtti tere. Mintán az eső esett, a szeretett vendégek megvendégelése, s hozzájuk a mélt. Gondol Dániel ur által intézett igen csinos klasszikus üdvözlő beszéd a helység házában tartatott meg, a hol is lobogójuk koszorúval díszítetett fel. Fél 3 órakor bucsut vetek szereteteink, s tűzoltóink és a közönség szakadó zápor között a zene hangjai mellett a helység végeig kísérték, a hol még egy szíves „istev hozzád” után folytatták utjokat Szászvárosra Telek József szolgabíró ur vezetésével.

— Székely véreink utközben is megszaparodtak egy — újszülöttel. Egy kis leánykát folyó hó 24-én Déván kereszteltek meg s keresztanyául táviratilag felkérték Hunyad megye főispánjának, Pogány György urnak itt lakó tisztelt nejét. Táviratilag ment az elfogadó válasz, nem feledkezve meg a keresztelési költségekről s az újszülött részére illő ajándékról sem.

— Nagy-Enyed város kiadásai tettek: az 1880-ik évben 49007 frt 81 kr, az 1881-ik évben 68284 frt 95 kr, 1882-ik évben 57779 frt 67 kr; ebből oktatási czé-

Jokra kiadott: 1880-ban 9152 frt, 1881-ben 9241 frt, 1882-ben 9216 frt, mely összegekből 1880-ban 4095 frt, 1881-ben 4482 frt, 1882-ben 4966 frt államsegélyből fedeztetett.

— A rendkívüli időjárást is fel kell jegyeznünk. A folytonos eső, szél, vihar után folyó hó 23-án a közel hegryeken hó esett és teljesen még most sem olvadt el. — Szerencsére a fagyos Orbán-napja baj nélkül mult el; de a szélő hátramaradt, gyümölcs kevés lesz, a vetéseket sok helyen a grom verte fel.

— Vajasad községben a csángó testvérek számára adakoztak: Tanczos János 50 kr, Tanczos Irma k. a. 50 kr, A „legatus” 50 kr, Solyom Ferencz 40 kr, Szilágyi Lajos 40 kr, Moga András 20 kr, Budai Dániel 10 kr, Matkovics Samuel 30 kr, Flischer Salamon 10 kr, Ökrös József 6 kr, Tókos Sándorné urasszony 60 kr, Márkus Ludwig 10 kr, Molnár Károly 30 kr, Bürger Márton 1 frt, Nagy László 20 kr, Tókos Gizella k. a. 20 kr, Tókos Géza 10 kr, Tókos Jenő 10 kr, Pap Anna k. a. 12 kr. — Összesen 5 frt 78 kr. Ehez számítva azon egy hektoliter törökbuza, mely közadakozás utján gyűlt, s mely pénzre téve 4 frt 25 kr volt, valamint a szintén közadakozás folytán gyűlt 2 1/2 liter véka paszuj és két kenyert: az összeg 10 frt 3 kr, 2 1/2 liter véka paszuj és két kenyér, mely akiket át is adatott. Fogadják a nemes szívű adakozók csángó testvéreink nevében öszinte hájas köszönetünket, s a nemes lelkességű szent tüze lobogjon továbbra is keblökben! Gyűjtők Solyom Ferencz s. jegyző. Peter Antal, theologus.

— Gyilkosság Gy.-Fehérvárt. Folyó hó 21-én a gyulafehérvári határban Teleki-féle ligetben két román paraszt felpálinkázva haza fele indultak az ország uton. Utjokban az épen Gy.-Fehérvárról Borbánd községbe haza indult Brösztér Odön jegyzőseggeddel találkozva a két részeg oláh, minden ok nélkül Brösztér tadoronggal megtámadták, agya-főbe vertek, úgy hogy Brösztérnek a sok ütés és veres következtében agyvejeje kifolyt. Ekkor sem nyugodtak meg, hanem meghalva is sarkakkal rugdosni kezdtek, fogait bevertek s késeikkel megcsönkíták. Azután egy szintén hazatérő oláhót támadtak meg, de az egy kemény ütessel fején elszaladt és hírül adta a gyilkosságot. A két gyilkost Marginean Pétert, ki az előt honvéd szakaszvezető volt és Drimberan György 18 éves suhanczot még hajnalban sikerült elfogni. Az áldozat Brösztér Odön sorsa mély részvértelt keltett, mert benne egy derék nagymiveltű ifju veszett el. A boszniai hadjárásban, mint fővadász s tiszthelyettes vett részt, s miután jobb lábán két golyótól sánta lett, 6 frt havi díjjal nyugdíjaztatott. A legszebb reményű eltepályán további előhaladását a két golyó megakasztá, és ő e sorsát lemondással tűrte. — A véletlen vitte szembe gyilkosaival. Temetése f. hó 23-én ment végre Gy.-Fehérvár a város közönségének nagy részvéte mellett. Brösztér szathmári születésű volt.

— Hogy lehet egy hatosból egy óra alatt 3 forint? Ezen problémát megoldotta egy gyulafehérvári gazdag ember. Ugyanis a kocsisa lereszegezdven, 3 ló az istállóból kiszabadult. Három ember elfogta s behozta a lovakat; a gazda nem lévén houn, veje fizetett a három embernek 10 krt. Haza jöu az ifju gazda, a vő előadja, hogy 60 krt fizetett a behajtóknak. Az ifju gazda látgatja a fejét, de azért kifizeti a vőnek a 60 krt. Most jön haza az öreg gazda s a fia előáll, hogy „apám leben, fizettem három behajtónak 2 frtot a lovakért, add meg.” Az öreg gazda rázogatja fejét s kifizeti a 2 frtot. Nyomban beir a könyvbe 3 frtot és hívja a kocsisat s így szól neki: Te siheder, a lovak kiszabadultak, 3 ember behozta s kellett fizetnem nekik 3 frtot. A mult hóra neked benn volt 3 torintod, ezt odaadtam a behajtóknak, tehát nincs benn több béred. A kocsis rázogatja fejét s azt mondja: „Az Uristen áldja meg Mózes urat, de jól elintézte ezt az ügyet.”

ORSZÁG-VILÁG.

— A czári koronázás ünnepélyei foglalkoztatják most a lapokat. A fényes épületek, a ragyogó ünnepi ruhák, a nagyszerű bevonulások s főleg az a roppant elővigyázat a nihilistáktól való félelem miatt: együtt véve pompás képet nyújt, de tanulságot is. Hogy Európa szerette volna a koronázást elhalasztva látni a beállható komoly események várasa folytán, azt több lap hozza. A nagy elővigyázat mennyire nem felesleges, mutatja azon hir, hogy a czárnó szobájában allítólag bomba robbant szét. szerencsére a czári család a szomszéd teremben volt. — Ezalatt mi magyarok a békét ünnepelehetjük. Ime a M. T. akademia május 20-án tartotta 43-ik közgyűlését, s a képviselőház is 21-én megkezdette üléseit. a lutheranus egyház egyetemes gyűlése pedig ünnepelesen ülte meg br. Prónay Dezső egyetemes főfelügyelő beiktatását. Az akademia ülését gr. Lónyay Menyhért elnök nyitotta meg, főleg az utolsó 3 év anyagi gyarapodását említvén fel, melyek oly nagy adományok folytán gyűltek, mint pld. pacséri Szűcsics Lajos 60-000, és Hammerlyk János 65-000 frtos adományai. Azután Fraknoi főtítkár sorolta fel a szellemi tevékenységet, s erre Ipolyi Arnold, a tudós besztercebányai püspök tartott ékes emlékezésedet gr. Károlyi István felett, kibem a valláscsáság, jótékony-ság, hazafiasság és az irodalom kiváló pártolása oly szépen egyesültek. Előadása formailag is a legjobb dolgozatok közé tartozik. Ipolyi emlékezésedet Kállay Béni közös pénzügyminiszter, és Magyarország legjelesebb politikussai egyikének: „Magyarország kelet és nyugot határán” című rendkívüli érdekes tanulmánya követte. Elmondta, hogy a kelet és nyugot civilizációja két, teljesen különböző áramlat, mely régi idők óta egészen külön-külön halad. De ma már kelet el nem zárkozhatik a nyugati civilizáció hatálmától. A „kelet” itt Balkán félszigeten kezdődik. Mi magyarok ott állunk küszöbén kiknek természetben még mindig van valami kelet népéből, habár nyugatiak lettünk és nyugot vonz. Nekünk juthat a vezérszerep, nekünk kell törekedni, hogy a nyugot előnyomulását vesszük. A magyar államiság jelvénye, a korona is a kelet és nyugot jelvénye: egyik része Ró-

mából, a másik Byzanceból való A hallgatóság zajosan megjelenezte az eszmékben gazdag, megfigyelésekben dus, és kitűnő stylum tanulmányt.

— Majláth országbíró gyilkosai. Alig van az emberi jellemet vizsgálóra nézve érdekesebb, izgatóbb jelenség, mint egy megrögzött gonosztevőnek a vallatásu való megtörese. Régen testi és lelki kínok válogatott eszközeivel csikarták ki a gyakran nagyon is kétes értékű vallomásokot, a humanusabb új kor nem el a testi kínzással és mégis vallomásra bírja rabjait. Ime Tóth Gerő vizsgálóbíró kitartásának sikerült összeszedni a bünjeleket és bünadatokat; vallomásra hívja Jávort, ki a gyilkosságnál használt kést vette; vallomási alapján egy emberi erőt mélyen kifárasztó vallatásban nyilatkozatra bírja a bünjelek adatai alatt megtörő Spangát, ki az országbíró elázott kabátját, kulcsait szolgáltatja a bíróság kezébe s kivallja, hogy Pitélylyel követték el a nemes tettet. Ekkor Pitélyt veszi vallatóra az erlyes bíró; tagad folytonosan tagad a bünjelek láttára, tagad először Spangának szemébe mondot elbeszélésére, de végre ő is megtörik, midőn Spanga sirva kéri a vallomásra. A vallomások szerint Bereczzel együtt határozták el a gyilkosságot, ki elrejtette őket szobájában. Az országbíró már ágyán ült, midőn Spanga késsel kezében hirtelen előtte termett e szavakkal: „egy kis pénzt akarok uram!” De az országbíró bátorságu erős országbíró megragadta a kést és földhöz sújtotta Spangát; ekkor rohant reá Pitély, hurkot vetett nyakába megkötözte kezeit, mi közben Spanga kendőt nyomott szájába, s így alig néhány percnyi küzdés után — a gyilkosság be volt fejezve. Pitély zsebre rakta a tárczát, órát, gyűrűket, Spanga — össze levén szakgatva véressé vált mellénye, felvette az országbíró egy téli felsőjét, és a köteleken leereszkedtek, s a pénzen megosztotak. Spanga Bécsbe ment s ott az órát elzalogosította. A vallatásban Berecz maradt hátra, ki valószínűleg a legkonokabb közöttük.

A m. kir. államvasutak menetrendje folyó évi június hó 1-től.

A magyar államvasutak vonalán f. évi június 1-én új menetrend lesz. A gyors- és személyvonatok menetrendében csak pár percnyi különbség leend, — azonban a vegyes vonatok helyett az erdélyrészi területen ugynevezett „omnibus vonatok” fognak közlekedni személyszállításra berendezve. — A fónal menetrendje a következő:*)

Table with 4 columns: Állomások, Személyv., Gyorsvonat, Omnibusv. It lists routes between Budapest and Predeal with departure and arrival times.

*) A vastagabb vonalok közti számok az éji időt jelölik.

FELELŐS SZERKESZTŐSÉG: Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN. SZILÁGYI FARKAS. KIADÓ-TULAJDONOS: WOKÁL JÁNOS.

Egy most érkezett tanító, ki a francia- és angol nyelvet alaposan tudja, ajánlkozik mérsékelt árért e nyelvekben órákat adni. — Közelebbi tudósítást ad a kiadóhivatal. 3—3.

WOKÁL JÁNOS... Kézirat

Nel politikára... közgazd... tika öna... nézve n... jórésze... lag rövi... önállás... eredmén... kat kivá... ki e haz... földi tők... külföld... van a h... és term... reskedés... a keresk... még mi... olesóság... s főleg a... hazait a... A külföld... százezer... meléséve... a külföld... mára sz... czokat;... rával fo... hazai ip... erősen k... litási ke... intézetek... zai tóké... a hazai... totítja a... rak gyár...

„Hal Szell Szive Mássé „Ha Üres Ister Hog „Nin „De „Töl Elte És a Vald De „Mia „... Ked A h Az Mint De a Mássé Az i